

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1992-1993

16 MAART 1993

HERZIENING VAN DE GRONDWET

Herziening van artikel 65 van de Grondwet, om een nieuw lid toe te voegen

**AMENDEMENTEN VAN
DE HEER HASQUIN c.s.**

Enig artikel

A. De eerste volzin van het voorgestelde artikel 65 te vervangen als volgt:

«De regering bestaat uit de leden van de Minister-raad, die ten hoogste vijftien Ministers mag tellen, en uit ten hoogste drie staatssecretarissen.»

Verantwoording

De indieners van het voorstel menen terecht dat het aantal Ministers moet worden beperkt, zodat het aantal mandaten op het niveau van de federale regering niet abnormaal hoog kan liggen. In die optiek is het evenwel niet meer dan logisch het aantal staatssecretarissen, die aan de Ministers van de federale regering worden toegevoegd, net zo goed te beperken.

Komt een dergelijk maximumaantal er niet, dan dreigt de met dit voorstel ingevoerde beperking van het aantal Ministers tot vijftien geen waarborg te bieden dat de federale regering niet over-dreven veel leden gaat tellen.

R. A 15551**Zie:****Gedr. St. van de Senaat:****100-39/1°** (B.Z. 1991-1992): Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksver-tegenwoordigers.**2°** (B.Z. 1991-1992): Verslag.**SENAT DE BELGIQUE**

SESSION DE 1992-1993

16 MARS 1993

REVISION DE LA CONSTITUTION

Révision de l'article 65 de la Constitu-tion, en vue d'y ajouter un nouvel alinéa

**AMENDEMENTS PROPOSES
PAR M. HASQUIN ET CONSORTS**

Article unique

A. Remplacer la première phrase de l'article 65 proposé par la phrase suivante:

«Le Gouvernement se compose des membres du Conseil des ministres comptant quinze ministres au plus, et de trois secrétaires d'Etat au plus.»

Justification

Dès lors que les auteurs de la proposition estiment à juste titre qu'il est nécessaire de fixer un nombre maximum de ministres fédéraux afin de lutter contre l'inflation des mandats détenus au niveau de l'exécutif fédéral, il est logique d'établir une pareille limite pour la détermination du nombre des secrétaires d'Etat appelés à compléter la composition du gouvernement fédéral.

Sans une telle limite, le nombre maximum de quinze ministres introduit dans la présente proposition n'implique en rien une garantie contre une inflation du nombre des personnes susceptibles de participer à la composition du gouvernement fédéral.

R. A 15551**Voir:****Documents du Sénat:****100-39/1°** (S.E. 1991-1992): Projet transmis par la Chambre des représentants.**2°** (S.E. 1991-1992): Rapport.

B. De eerste volzin van het voorgestelde artikel 65 te vervangen als volgt:

«De regering bestaat uit de leden van de Minister-raad, die ten hoogste vijftien Ministers mag tellen, en uit ten hoogste vijf staatssecretarissen.»

Verantwoording

De indieners van het voorstel menen terecht dat het aantal Ministers moet worden beperkt, zodat het aantal mandaten op het niveau van de federale regering niet abnormaal hoog kan liggen. In die optiek is het evenwel niet meer dan logisch het aantal staatssecretarissen, die aan de Ministers van de federale regering worden toegevoegd, net zo goed te beperken.

Komt een dergelijk maximumaantal er niet, dan dreigt de met dit voorstel ingevoerde beperking van het aantal Ministers tot vijftien geen waarborg te bieden dat de federale regering niet overdreven veel leden gaat tellen.

C. De tekst van het voorgestelde artikel 65 aan te vullen met het volgende lid:

«De regering kan de Koning niet vrijwillig haar ontslag aanbieden dan nadat ze daarover in Minister-raad heeft beraadslaagd en nadat ze bij de Kamer van volksvertegenwoordigers een motie van vertrouwen heeft ingediend.»

Verantwoording

Het voorgestelde artikel 65 heeft tot doel om bij de Grondwet een stelsel van legislatuurregeringen in te voeren, teneinde de regeringsstabiliteit en de continuïteit in het optreden van de uitvoerende macht te garanderen.

De voorgestelde procedure maakt het niet mogelijk rekening te houden met de meest voorkomende vorm van ontslag van de regering, die de oorzaak van de aan de kaak gestelde instabiliteit van ons land is. Het betreft met name het geval waarin de regering de Koning vrijwillig haar ontslag aanbiedt, en wel ten gevolge van ernstige interne onenigheid en zonder dat de Wetgevende Kamers enig wantrouwen hebben uitgesproken.

Het is uiteraard delicaat om de mogelijkheden voor een regeringsploeg, om af te treden, te beperken wanneer deze door zo heftige interne conflicten wordt geplaagd dat hij zijn taak uit het oogpunt van collectieve politieke verantwoordelijkheid niet langer efficiënt kan vervullen.

Wanneer een aantal vormvereisten worden opgelegd, is uitsstel van overhaaste beslissingen evenwel mogelijk, hetgeen met dit amendement wordt beoogd. Het voorziet immers in de verplichting om over een dergelijke beslissing in Ministerraad te beraadslagen. Door het formeel vaststellen van dit vereiste kan overigens worden gegarandeerd dat de belangen zullen worden vertegenwoordigd van elk van de twee grote gemeenschappen van ons land, die door de pariteitsregel bij de beslissingen van de Minister-raad zijn betrokken.

De indiening van een motie van vertrouwen bij de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft tot doel de regering ertoe te verplichten het probleem aan deze Assemblée voor te leggen. Zo kan de Kamer door de verwerping van de motie van vertrouwen, in voorkomend geval, een opvolger aan de Koning voorstellen.

Verwerpt de Kamer de motie zonder een opvolger voor te stellen, dan maakt ze de weg vrij voor de ontbinding, zoals bepaald in

B. Remplacer la première phrase de l'article 65 proposé par la phrase suivante:

«Le Gouvernement se compose des membres du Conseil des ministres comptant quinze ministres au plus, et de cinq secrétaires d'Etat au plus.»

Justification

Dès lors que les auteurs de la proposition estiment à juste titre qu'il est nécessaire de fixer un nombre maximum de ministres fédéraux afin de lutter contre l'inflation des mandats détenus au niveau de l'exécutif fédéral, il est logique d'établir une pareille limite pour la détermination du nombre des secrétaires d'Etat appelés à compléter la composition du gouvernement fédéral.

Sans une telle limite, le nombre maximum de quinze ministres introduit dans la présente proposition n'implique en rien une garantie contre une inflation du nombre des personnes susceptibles de participer à la composition du gouvernement fédéral.

C. Compléter le texte de l'article 65 proposé par l'alinéa suivant:

«Le gouvernement ne peut présenter volontairement sa démission au Roi qu'après délibération en Conseil des ministres et dépôt d'une motion de confiance à la Chambre des représentants.»

Justification

Le but de l'article 65 proposé est d'instaurer dans notre Constitution un gouvernement de législature, afin de garantir une stabilité gouvernementale et une continuité dans l'action de l'exécutif.

La procédure proposée ne permet pas de tenir compte des hypothèses de démissions les plus nombreuses à l'origine de l'instabilité regrettée dans notre pays: la démission volontaire d'un gouvernement remise au Roi à la suite d'importantes dissensions internes, en dehors de toute manifestation de méfiance de la part des chambres législatives.

Il est évidemment délicat de limiter la possibilité, pour une équipe gouvernementale, de se retirer lorsque les conflits internes sont tels qu'il ne lui semble plus possible d'exercer efficacement sa fonction, dans le cadre d'une responsabilité politique collective.

Néanmoins, certaines conditions de forme peuvent permettre de temporiser des décisions trop hâtives. C'est le but de cet amendement qui introduit la nécessité de délibérer une telle décision en Conseil des ministres. L'officialisation de cette condition permet en outre de garantir la représentation des intérêts de chacune des deux grandes communautés du pays, associées aux décisions du Conseil des ministres par la règle de la parité.

Le dépôt d'une motion de confiance devant la Chambre des représentants vise à obliger le gouvernement à soumettre le problème à celle-ci, afin qu'elle puisse, le cas échéant, dans un vote rejetant une telle motion, présenter un successeur au Roi.

Si elle rejette la motion sans présenter de successeur, la Chambre ouvre alors le droit de dissolution, en vertu de l'article 71 pro-

het voorgestelde artikel 71. In dat geval kan de Koning eventueel een beroep doen op de kiezers, wanneer Hij er niet in slaagt een nieuwe regering samen te stellen die het vertrouwen van de zittende Kamer heeft.

Ten slotte, wanneer de Kamer de vertrouwensmotie aanneemt, kan de regering wellicht op serenere gronden nagaan hoe ze haar taak zal blijven vervullen. Een en ander draagt bij tot de regeringsstabiliteit.

D. De tekst van het voorgestelde artikel 65 aan te vullen met het volgende lid:

«Buiten de in het vorige lid genoemde gevallen, kan de regering de Koning haar ontslag niet aanbieden dan nadat ze daarover in Ministerraad heeft beraadslaagd en nadat ze bij de Kamer van volksvertegenwoordigers een motie van vertrouwen heeft ingediend.»

Verantwoording

Het voorgestelde artikel 65 heeft tot doel om bij de Grondwet een stelsel van legislatuurregeringen in te voeren, teneinde de regeringsstabiliteit en de continuïteit in het optreden van de uitvoerende macht te garanderen.

De voorgestelde procedure maakt het niet mogelijk rekening te houden met de meest voorkomende vorm van ontslag van de regering, die de oorzaak van de aan de kaak gestelde instabiliteit van ons land is. Het betreft met name het geval waarin de regering aan de Koning vrijwillig haar ontslag aanbiedt, en wel ten gevolge van ernstige interne onenigheid en zonder dat de Wetgevende Kamers enig wantrouwen hebben uitgesproken.

Het is uiteraard delicaat om de mogelijkheden voor een regeringsploeg om af te treden, te beperken wanneer deze door zo heftige interne conflicten wordt geplaagd dat hij zijn taak uit het oogpunt van collectieve politieke verantwoordelijkheid niet langer efficiënt kan vervullen.

Wanneer een aantal vormvereisten worden opgelegd, is uitstel van overhaaste beslissingen evenwel mogelijk, hetgeen met dit amendement wordt beoogd. Het voorziet immers in de verplichting om over een dergelijke beslissing in Ministerraad te beraadslagen. Door het formeel vaststellen van dit vereiste kan overigens worden gegarandeerd dat de belangen zullen worden vertegenwoordigd van elk van de twee grote gemeenschappen van ons land, die door de pariteitsregel bij de beslissingen van de Ministerraad zijn betrokken.

De indiening van een motie van vertrouwen bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft tot doel de regering ertoe te verplichten het probleem aan deze Assemblée voor te leggen. Zo kan de Kamer door de verwerping van de motie van vertrouwen, in voorkomend geval, een opvolger aan de Koning voorstellen.

Verwerpt de Kamer de motie zonder een opvolger voor te stellen, dan maakt ze de weg vrij voor de ontbinding, zoals bepaald in het voorgestelde artikel 71. In dat geval kan de Koning eventueel een beroep doen op de kiezers, wanneer Hij er niet in slaagt een nieuwe regering samen te stellen die het vertrouwen van de zittende Kamer heeft.

Ten slotte, wanneer de Kamer de vertrouwensmotie aanneemt kan de regering wellicht op serenere gronden nagaan hoe ze haar taak zal blijven vervullen. Een en ander draagt bij tot de regeringsstabiliteit.

posé, ce qui permettra éventuellement au Roi de recourir à l'arbitrage des électeurs s'il ne peut constituer un nouveau gouvernement susceptible de recueillir la confiance de la Chambre en place.

Enfin, si la Chambre vote la confiance au Gouvernement, celui-ci sera peut-être à même de réfléchir sur des bases plus sereines pour décider de continuer à remplir sa fonction, ce qui favorise la stabilité gouvernementale.

D. Compléter le texte de l'article 65 proposé par l'alinéa suivant:

«En dehors des cas visés à l'alinéa précédent, le Gouvernement ne peut présenter sa démission au Roi qu'après délibération en Conseil des ministres et le dépôt d'une motion de confiance à la Chambre des représentants.»

Justification

Le but de l'article 65 proposé est d'instaurer dans notre Constitution un gouvernement de législature, afin de garantir une stabilité gouvernementale et une continuité dans l'action de l'exécutif.

La procédure proposée ne permet pas de tenir compte des hypothèses de démissions les plus nombreuses, à l'origine de l'instabilité regrettée dans notre pays: la démission volontaire d'un gouvernement remise au Roi à la suite d'importantes dissensions internes, en dehors de toute manifestation de méfiance de la part des Chambres législatives.

Il est évidemment délicat de limiter la possibilité, pour une équipe gouvernementale, de se retirer lorsque les conflits internes sont tels qu'il ne lui semble plus possible d'exercer efficacement sa fonction, dans le cadre d'une responsabilité politique collective.

Néanmoins, certaines conditions de forme peuvent permettre de temporiser des décisions trop hâtives. C'est le but de cet amendement qui introduit la nécessité de délibérer une telle décision en Conseil des ministres. L'officialisation de cette condition permet en outre de garantir la représentation des intérêts de chacune des deux grandes communautés du pays, associées aux décisions du Conseil des ministres par la règle de la parité.

Le dépôt d'une motion de confiance devant la Chambre des représentants vise à obliger le Gouvernement à soumettre le problème à celle-ci, afin qu'elle puisse, le cas échéant, dans un vote rejetant une telle motion, présenter un successeur au Roi.

Si elle rejette la motion sans présenter de successeur, la Chambre ouvre alors le droit de dissolution, en vertu de l'article 71 proposé, ce qui permettra éventuellement au Roi de recourir à l'arbitrage des électeurs s'il ne peut constituer un nouveau gouvernement susceptible de recueillir la confiance de la Chambre en place.

Enfin, si la Chambre vote la confiance au Gouvernement, celui-ci sera peut-être à même de réfléchir sur des bases plus sereines pour décider de continuer à remplir sa fonction, ce qui favorise la stabilité gouvernementale.

E. De voorgestelde tekst aan te vullen met de volgende overgangsbepaling:

«Overgangsbepaling:

De datum waarop het door de Kamers na 1 november 1992 aangenomen artikel 65 in werking treedt, wordt door de Kamers bepaald overeenkomstig de bij artikel 131, laatste lid, voorgeschreven wijze, nadat hen het resultaat van een vóór 31 december 1993 te houden volksraadpleging is meegedeeld.

De wet bepaalt de wijze waarop die volksraadpleging wordt georganiseerd, waarbij erop wordt toegezien dat de resultaten een beeld geven van het standpunt dat de inwoners van elke gemeenschap innemen.»

Verantwoording

Als de Grondwet aan een diepgaande herziening wordt onderworpen, die de structuur en de instellingen van de Grondwet ingrijpend wijzigt en belangrijke gevolgen heeft voor het leven van elke burger, moet die burger in staat worden gesteld om zich over de genomen beslissingen uit te spreken. Alleen op die manier kan de groeiende kloof tussen de burger en 's lands leiders worden gedicht en wordt, wat nog belangrijker is, in België concrete gestalte gegeven aan de democratie.

Met het oog op de bescherming van de minderheden in dit land moeten de resultaten van de volksraadpleging duidelijk weergeven hoe men in elke gemeenschap afzonderlijk over die problemen denkt.

F. De voorgestelde tekst aan te vullen met de volgende overgangsbepaling:

«Overgangsbepaling:

Het tussen 1 november 1992 en 30 december 1993 goedgekeurde artikel 65 treedt niet eerder in werking dan na indiening door de regering van een ontwerp tot herziening, zoals bepaald is in artikel 132 van de Grondwet.»

Verantwoording

De tekst behoeft concordantie inzake terminologie en nummering om een samenhangende, duidelijke en voor alle burgers bevattelijke redactie van de Grondwet te verkrijgen.

De rechtszekerheid gebiedt derhalve dat de Belgische Grondwet pas na het doorvoeren van die aanpassing in werking treedt.

E. Compléter le texte proposé par la disposition transitoire suivante:

«Disposition transitoire:

La date d'entrée en vigueur de l'article 65 votée par les Chambres postérieurement au 1er novembre 1992 sera fixée par les Chambres selon les modalités prévues à l'article 131, dernier alinéa, après que le résultat d'une consultation populaire, qui aura lieu avant le 31 décembre 1993, leur ait été communiqué.

La loi fixe les modalités d'organisation de cette consultation populaire en veillant à ce que les résultats puissent faire apparaître le point de vue des Belges appartenant à chacune des communautés.»

Justification

Au moment d'adopter une révision profonde de la Constitution, modifiant sa structure et ses institutions de manière substantielle, avec d'importantes répercussions sur la vie de chaque citoyen, il est indispensable, pour combler le fossé qui s'agrandit de plus en plus entre le citoyen et les dirigeants du pays, et plus encore pour garantir en Belgique l'expression concrète de la démocratie, de permettre à chaque citoyen belge de se prononcer sur les changements ainsi arrêtés.

Afin de préserver les minorités du pays, il importe que la consultation fasse ressortir de manière distincte la position de chacune des communautés.

F. Compléter le texte proposé par la disposition transitoire suivante:

«Disposition transitoire:

L'article 65 voté entre le 1er novembre 1992 et le 30 décembre 1993 n'entre en vigueur qu'après le dépôt par le gouvernement d'un projet de révision tel qu'il est prévu à l'article 132 de la Constitution.»

Justification

Une mise en concordance terminologique et numérolologique est indispensable pour rendre le texte de la Constitution cohérent, clair et explicable à tous les citoyens.

Il est donc nécessaire, pour la sécurité juridique, que le texte de la loi fondamentale de la Belgique n'entre en vigueur qu'une fois cette adaptation réalisée.

Hervé HASQUIN.
Philippe MONFILS.
Alfred EVERS.